

RELEGO DE RELIGIO

1. Enkonduko : Religio : relegado aŭ religado

Laŭdire, la franca aŭtoro André Malraux diris ke "la 21-a jarcento estos religia aŭ ne estos". Kvankam iu asertis ke li diris vere tion, li neis, sed klarigis ke se la eŭropeca civilizo ne revenas al io spirita, al vivkialo, ĝi malaperos. Sed, kio estas religio ?

Paroli pri religio simple ne eblas en kelkaj lingvoj kaj kulturoj. Eĉ dum la jarcentoj, kiam ĝi ekzistis, tiu ĉi vorto havis multajn diversajn difinojn. Ne estas nune tempo por pli profunda studo tra la historio de la nocio ene de la civilizoj. Mi do restos ĉe la nuna situacio.

Por paroli pri tiu ĉi vorto, ekzistas ĝenerale du paralelaj etimologioj, ambaŭ kun kromsignifoj. Religio kiel ĉu relegado, ĉu religado.

Religado, ĉar ĝi permesas ligojn ene de la socio, ligojn pere de sama kompreno de la mondo, ĉar ĝi institucas praktikojn, ritojn, leĝojn kiuj permesas al la socio bone kune vivi, kaj ĉio ĉi tio en ligo kun elementoj spiritaj, sanktecaj, kun alia mondo preter la videbla, distingante inter aferoj profanaj kaj aferoj sanktaj. Tamen tiu distingo ne ĉiam ĉie validas. Povas esti ke ĉio estas kaj profana kaj sankta.

Relegado, ĉar ĝi permesas postkomprenon de la observataj faktoj, de la okazaĵoj. Ĝi estas legado de la mondo, relegado, postlegado. En tio funkcias tradicioj, legendoj, mitoj, tekstoj. Temas pri interpretoj de fenomenoj observataj. Kaj plej ofte en tiu kompreno intervenas spiritaj fenomenoj, estaĵoj, kaj sekve aferoj profanaj kaj aferoj sanktaj. El tiu kompreno de la mondo ĉirkaŭa venas praktikojn, ritojn, leĝojn por bone vivi en tiu tiel komprenata mondo.

Se ekzistas tiuj ĉi du etimologioj, tiuj ĉi du komprenoj, tio signifas ke ili fakte ambaŭ validas, kunvalidas.

2. Kio estas religio

Laŭ la religiuloj

Laŭ la sociologoj kaj filozofoj

Laŭ la ateistoj : ĉu lambastono ?

La nereligiaj religioj : ĉu Esperanto ?

La ĉefa problemo estas fakte, ĉu eblas difini kio estas religio. Kaj la ĝenerala sento inter fakuloj estas ke ne.

Tio varias laŭ kiu difinas, ĉu religiulo, ĉu sociologo, ĉu filozofo, ĉu kredanto, ĉu raciisto, ktp.

Same ĝi varias laŭ la kultura etoso, ĉu en okcidenta mondo, ĉu en proksimorienta, ĉu en orientazia, ĉu en la triboj sudamerikaj, sudsaharaj aŭ ankaŭ aŭstraliaj.

Kiel mi jam diris, se en unu lingvo, unu civilizo, ne ekzistas la vorto, malfacile estas universale difini ĝin, aŭ enkonduki ĝin por priskribi la tutan socian vivon.

Plej ofte religia sistemo entenas respekton al io aŭ iu sankta, supera, ĉu nomi ĝin dio aŭ dioj, spiritoj, patrino-tero aŭ io alia. Plejofte ankaŭ estas reguloj, leĝoj, ritoj, agadoj por plaĉi al la superaj estaĵoj, kaj por obteni de ili avantaĝojn, protekton kaj eĉ venkon en bataloj.

Eĉ interne de kristanismo, la difino de religio variis. La problemo pri kio estas religio akutiĝis post la Reformacio en Eŭropo. Antaŭe estis tie nur unu religio, t.e. nur unu valida religio. Kion fari kun tiuj aliaj kristanoj, la protestantoj ? Kaj samepoke, kion fari kun islamo ?

Poste oni alvenis al la konstato ke ekzistas pluraj similaj sistemoj kiujn oni povas nomi "religio". La fakto ke oni uzas tiun ĉi vorton alportas kun si ofte erarojn en la kompreno de la alia pensmaniero, de la alia mondokoncepto.

La filozofo en la sekvo de metafiziko analizas la priskribon de la mondo kiun iu religia sistemo uzas por interpreti la observojn, kun la nura helpo de la racio, de la logiko. Sed pri tio ankaŭ ne estas plena konsento,

La sociologo observas kio okazas, ritojn, ceremoniojn, kutimojn kaj leĝojn kiuj rilatas al supozata alia mondo, al dio aŭ dioj, al spiritalaj estaĵoj, kaj kiamaniere ĝi efikas en la socia vivo, kiu plejofte ne estas disigita de la religia aspekto. Ne vere interesas la sociologon la signifo kiun la praktikantoj donas al tiuj praktikoj.

La fakulo pri scienco de religioj zorgas pri interpreto de la simboloj, de la ritoj, de la rakontoj kaj provas trovi komunajn trajtojn, logikojn. Tiu scienca fako interesiĝas prefere pri la religioj sen tekstoj. Ili eĉ ne ĉiam konsentas pri kio estas ilia objekto.

Tute alia grupo kiu studas religiojn estas la ateistoj. Ilia strebo estas pruvi racie en kio religio estas ilo por regi la homojn. Oni konas la formulon atribuitan al Karl Marx : la opio de la popolo. Ĉar ili estiĝis en kristanecaj regionoj, ili ĉefe celas kristanisman. Sed, ĉu ili vere estas kapablaj difini tion, kontraŭ kio ili batalas, mi dubas, ĉar ili pruvas ke ili miskomprenas.

Sed, oni trovas religiajn aspektojn en aliaj homaj movadoj. Mi prenos du ekzemplojn.

La unua estas sporto. En ĝi estas ceremonioj, tradicioj, inkluzive de la ekflamigo de la olimpika torĉo, estas la kantoj, himnoj de la subtenantoj en stadionoj, estas la mitologio pri la famaj sportistoj, la preskaŭ privataj domaj altaroj kiuj troviĝas ĉe kelkaj kun fotoj kaj memoraĵoj. Oni eĉ parolas pri la dioj de la stadionoj, pri la idoloj.

Pri la alia vi unue dubos. Temas pri Esperanto. Ĉu ne estas mitologio pri Zamenhof, pri Privat, ktp, ktp. Ĉu ne estas himnoj, kantataj de ĉiuj ? Ĉu ne estas rendezuoj, kiel grandaj mesoj, kun iliaj pastroj oratoroj. Ĉu ne estas kvazaŭ religia espero, foje eĉ ĝis la eskatologia fina venko, ĉu ne estas pilgrimado al kongresoj. Eĉ estas la "sankta signo de l' espero"

Oni same povus trovi aliajn ekzemplojn de kvazaŭ-religioj.

3. La interreligia dialogo

Kio ĝi estas

Kio ĝi ne estas

Kondiĉoj

Mi prefere komencos per la dua demando : Kio la interreligia dialogo nepre ne estas.

Ĝi ne estas la provo konstrui sistemon komunan en kiu ĉiu religio povus esti entenata. La interreligia dialogo ne estas strebo al sinkretismo. Kelkaj ja revas pri tio, sed tio ne estas la interreligia dialogo. Same, la interreligia dialogo ne estas la naiva penso ke ĉiu sistemo same validas, ke ĉiu estas vera, aŭ havas parton de la vero.

La interreligia dialogo estas ekkono de la aliaj religiaj sistemoj, studo, reciproka informado, forigo de la antaŭjuĝoj, akcepto de la pasintaj miskomprenoj kaj antaŭeniĝo al paca kunvivado. Tiu kono kaj akcepto de la alia estas la kerno de la vera interreligia dialogo.

Sekve, estas postuloj, kondiĉoj por vera interreligia dialogo. Unue, tiu kiu partoprenas devas koni la propran religion. Se ne, li ne povas helpi al la aliaj ekkompreni ĝin. Li devas havi konvinkon pri ĝi. Se ne, kiel la dialogo povus disvolviĝi en plena konfido ? Se vi ne bone konas kaj praktikas vian religion, ĉu ĝi vere estas via religio ?

Dua kondiĉo estas la akceptado de homa kunvivado, la rifuzo de disiĝoj. Unu homo restas unu homo, eĉ se li ne havas la saman kredon, aŭ eĉ se li estas senreligia. Al mi plaĉas multe la esperanta vorto "kunhomo".

Se ni homoj ne povas konsideri ĉiujn aliajn homojn kiel kunhomojn, ni ne povas partopreni en interreligia dialogo, eĉ simple en bona socio.

Cetere, kio validas pri religioj validas ankaŭ pri lingvoj, popoloj, nacioj, ktp.

Por interreligia dialogo kaj ankaŭ por socia vivo, distingo, apartigo inter la homoj laŭ religio aŭ alia antaŭjuĝo malebligas kunvivadon.

En kelkaj landoj, oficiale aŭ ne, disvolviĝis nedogma civila religio, kiu volas kunigi la civitanojn, kiel estis dum la Romia Imperio pagana. Ĉiu rajtis je sia propra religio, sed ĉiu devas sekvi la kulton de la imperiestro.

En Usono, kie neniu religio estas oficiala, ekzistas la civila religio, kiel aperas en la ĵuro pri fideleco, la Unio estas "unu nacio sub Dio". Sed oni ne diras pri kiu dio temas. La oficialaj preĝoj estas direktitaj al Dio, sen pli da klarigoj. Estis skandalo kiam en iu oficiala preĝo, unu predikisto menciis Jesuon Kriston. En Francio, dum en la Revolucio oni menciis la "supran estaĵon". Post la fino de la deknaŭa jarcento, neniu oficiala mencio eĉ pri nur Dio estas permesata en oficialaĵoj, malgraŭ la ĉeesto de neoficiala longdaŭra plimulto de katolikismo. Sed ekzistas ritoj naciaj, rakontoj naciaj.

Tiu tipo de civila religio (Usono) aŭ de civila senreligieco (Francio) ne havas influon super la eventuala dialogo inter la religioj.

Ekzistas kelkaj institucioj kiu zorgas pri la interreligia dialogo, apud naciaj komitatoj kunigantaj la religiaj respondeculoj.

Estas la t.n. Parlamento de la Religioj.

Estas ankaŭ tiu serio de kunvenoj nomataj laŭ la unua loko, Asizo, post la instigo de la papo.

Ĉiuj diversmaniere agas, cele al pacaj interrilatoj.

Sed neniam ili celas al komuna "teologio", al komunaj "dogmoj".

La celo fakte, kiam la interreligia dialogo estas serioza, estas reciproka ekkono kaj reciproka respekto. Kaj tio ne estas nenio. Tio valoregas.

4. Kristanismo : ĉu estas religio ?

Jes

Ne

Ĉu kristanismo estas religio ? Kiel vi jam aŭdis, tiu demando ne estas facile respondebla, ĝuste ĉar ne vere eblas doni difinon de kio estas religio. Se oni ne scias kio estas religio, oni ne povas diri ĉu kristanismo estas religio.

Tamen inter la diversaj trajtoj kiujn oni trovas en la tre diversaj religioj, multaj troviĝas en kristanismo. Mi simple citos, la distingo profana / sankta, la ideo pri alia mondo kaj spiritaĵoj, dogmoj, ritoj, mitoj, leĝoj, profesiuloj, kunvenoj, kantado de himnoj.

Krome, en la populara kristanismo, tiuj praktikoj celas plaĉi al Dio, kaj agadi por ke Dio, aŭ la sanktuloj, kiel subdioj, povus agi favore al la fideluloj.

Se ĉefas en religio la ideo ke per siaj agadoj, la homoj povas influi super la supernatura mondo, tiam kristanismo, la kristanismo de teologoj, ne estas religio.

Se ĉefas en religio la kvalito de la ritoj kaj praktikoj, kristanismo ne estas religio.

Kristanismo ne celas al kontentiĝo, kvietiĝo de la ĉiela loĝantaro.

La kristana praktiko estas esence dankagado al la agado de Dio, pasinta, aktuala kaj estonta. Neniu kristana teologo pensas ke eblas devigi Dion fari ion per iu homa rito aŭ konduto.

Kristanismo estas religio en tio ke ĝi legas la mondon kiel spuron de la agado de Dio. Ĝi estas religio en tio ke ĝi ligas la homojn al Dio kiel kreinto kaj ke ĝi ligas la homojn unu kun la alia ĝuste en dankagado kaj laŭdo.

Kaj ankaŭ ĉefe, kristanismo rilatas al kredo ĝuste en Jesuo Kristo.

Kiam en niaj landoj, oni volas mezuri la kristanan kredon, oni erarege faras la demandon : Ĉu vi kredas al Dio ? La respondo al tia demando ne kapablas mezuri kristanisman. Ĝi eble kapablas mezuri teisman, t.e. la fido al iu Dio, granda spirita forto, eble kreinto de la mondo aŭ animo de la universo. Sed tia fido ne estas la kristana fido.

Tradicie, oni nomas kristanisman religio. Kaj tio eble estas akceptebla, laŭ iuj difinoj de religio. Fakte, ĝi portas multajn aspektojn de religio. Tamen, en ĝia fundamento, kristanismo funkcias tute alimaniere ol la aliaj religioj aŭ religiecaj sistemoj.

Funde kristanismo postulas nenion de la homo, nur ke li/ŝi eniru, akceptu la senpagan donacon de la amo de Dio en Jesuo Kristo. Oni ne serĉas plaĉi al Dio por ion obteni, sed pro la ricevita donaco. Kaj tio ne taŭgas kun unu el la difinoj de religio.

La samon oni ankaŭ povas diri de judismo, el kiu fontas kristanismo. "Mi estas la Sinjoro, via Dio, kiu elkondukis vin el la lando Egipita, el la domo de sklaveco".

5. La kristanaj disiĝoj

Longa historio

Kiel

Kial

Limoj

Oni ofte diras, ke kristanismo estas nune proksimume dumiljara. Sed tiu aserto estas malprava.

En la komenco de la vivo de tiu "vojo", tiel ĝi nomiĝas en la Nova Testamento, ĝi estis alkalkulata al judismo.

La distingiĝo aperis post sufiĉe longa tempo, kiam la posttempla judismo efektiviĝis kaj ĉefe kiam aperis ke la plej multaj anoj de la nova vojo ne plu estas deorigine judoj.

Eĉ oni povas datumi la instituciĝo de kristanismo de la edikto de Milano, kiam ĝi fariĝis unue permesata kaj poste oficiala religio de la Imperio.

Tamen, oni povas studi la historion de la "vojo" antaŭ ĝia efektiva aparta vivo oficiala.

Ekde la komenco, eĉ ekde la novtestamenta epoko, oni povas konstati ke neniam, krom eble en la tuj unuaj jaroj, neniam estis plena konsento inter la sekvantoj de la "vojo". Tio estas legebla en la tekstoj, kaj la tradicio kiu agnoskis la tekstojn ne forprenis la pecojn kiuj indikas tion.

Estas diversaj faktoroj kiuj povas klarigi, se ne pravigi, la disiĝojn. Estas la distanco, estas la politiko, la gvidantoj realaj aŭ supozataj, kaj ankaŭ la interpeto. Mi simple aludos al du tekstoj : tiu de la Jerusalema kunveno en Agoj 15 aŭ la komenco de la 1a epistolo al la Korintanoj.

Kiam en la pratempoj okazis koncilioj, tio estis pro disiĝoj. Ili estis respondoj al disiĝoj.

1054 estis la konkludo de jarcentoj de la diversaj tipoj de disiĝoj, politikaj, dogmaj, lingvaj.

Duona jarmilo poste, en okcidento okazis sinsekvo de diversaj krizoj. Dum tro multaj jaroj, politikaj kaŭzoj estigis la ekziston de pluraj samtempaj papoj, ĝis tri. Kaj ĉe la fino de tiu krizo, en Konstanco, efektiviĝas alia krizo komence pri dogmoj, kaj poste ankaŭ denove pri politiko. Tie en 1415 estis bruligita sur ŝtiparo Jan Hus. La rezulto de tio estas la Reformacio. Tiuj teologoj ne intencis al disiĝo de la okcidenta Eklezio, sed oni elĵetis ilin el la oficiala Eklezio.

Pro enmiksiĝo de politiko, ekestis pluraj militoj, enŝtataj kaj interŝtataj, kiuj rezultis post la tridekjara milito en la Vestfalia paco. Tie tiam oni konstatis en Eŭropo ke ne eblas solvi religiajn aferojn per milito, kaj ke diversaj religioj povas ekzisti unu apud la alia sur la kontinento, eĉ kelkloke sur la sama teritorio.

Ne estas tempo por pli longe travidi la historion.

Mi do alvenas al alia evoluo de kristanismo, nun preskaŭ dujarcenta, kion oni nun nomas ekumenismo.

6. Ekumenismo

Kio ĝi estas

Kio ĝi ne estas

Iom da historio

Ekumenismo naskiĝis en protestantaj medioj, pli ĝuste en misiistaj medioj. Vi ja konas la diversecon de protestantismo, malgraŭ ĝiaj multaj komunaj trajtoj.

Sur la misiaj kampoj apudestis diversaj protestantaj konfesioj, alvenantaj el malsamaj lingvoregionoj. Kiel povas aspekti al la lokanoj tiu diverseco ? Ĉu ĝi indikas valoron de tiu nova religio kiun oni alportas al ili ?

Fakte jam en Eŭropo ekestis pluraj interkonfesiaj organizaĵoj, ekzemple por la disvastigo de la Biblio. Granda konferenco estis organizita en Edinburgo en 1910, kie la delegitoj de la novaj aziaj kaj afrikaj eklezioj pledis por unueco.

Aldone al kelkaj katolikaj streboj al unueco, post la dua mondmilito ekestis la Ekumena Mondkonsilantaro de la Eklezioj, kuniĝo de diversaj organizaĵoj kiuj intertempe ekzistis.

Grava en la historio de ekumenismo estas la dua Vatikana Konkilio de la katolika eklezio, kiu komencis agnoski la aliajn ekleziojn oficiale.

Pluraj teologiaj problemoj estis solvitaj fine de la 20a jarcento : inter Reformitoj (Klavinanoj) kaj Luteranoj pri pluraj aspektoj inter ili la Sankta Manĝo. Tio estis la Konkordo de Leuenberg en 1973. En 1982 estis verkita de teologoj el multaj Eklezioj, i.a. katolika, protestantaj, ortodoksaj la Dokumento de Lima.

En 1999 publikiĝis la Komuna Deklaro pri pravigo, unue inter luteranoj kaj katolikoj. Tiuj tekstoj estis poste akceptitaj de pluraj aliaj protestantaj Eklezioj.

En lokoj, kie apudestas pluraj kristanaj konfesioj okazas renkontiĝoj inter la kredantoj por ekkoni la aliajn, interŝanĝi spertojn, ktp.

Tamen, oni vidas ke tamen, kristanismo restas diversa, tre diversa. Ĉu malsukceso ?

Tio dependas de tio kion oni nomas sukceso.

Kio do estas ekumenismo ? Kiel por interreligia dialogo, kio cetere ne estas alia formo de ekumenismo, la ĉefa afero estas reciproka agnosko, ekkono, kunvivado. Krome ene de kristanismo, estas la ĝojo kune studi la Skribojn, kune preĝi kaj laŭdi Dion, kune porti la Evangelion de Jesuo Kristo, kune helpi la homojn.

Estas tiom da aferoj por diri kaj fari kune.

Kontraŭe al ofta penso, ekumenismo ne estas celo al unu sola teologio, unu sola liturgio, unu sola maniero regi la sistemon. Ekumenismo ne signifas : "la aliaj kristanoj venu al mia pozicio".

Ekumenismo, kiel interreligia dialogo, implicas ke la partoprenanto bone konas la vivon, la liturgion, la teologion de sia konfesio. Nur tiel li povas rigardi al la aliaj komprenoj. Nur tiel oni povas alveni al komunaj vortigoj de la propraj komprenoj.

7. Religio en la socio, en la politiko, en la monda vivo

Ĝia rolo, loko

Kiu regas efektive ?

Religio, individuo kaj socio

Mi preferas paroli pri kio ne estas la rolo de religio en niaj homaj socioj.

Historie, en antikvaj socioj, ĝi havis la centran rolon. Ĝi regis la rilatojn inter la homoj kaj inter la

diversaj homaj grupoj.

Sed nun, ni vivas en tute alia mondo, kun interŝanĝoj kulturaj, ekonomiaj eĉ genetikaj.

Apudestas kulturoj, filozofioj, religioj.

Kiamaniere kune vivi en tia situacio ?

Fakte, la rolo de religioj ne estas nenio. Ne kredu tiujn, kiuj asertas ke religio devas resti io privata, eĉ kaŝita.

La religioj havas en niaj socioj gravan rolon, tiun de sprono, de viglanto, de instigo, de denunco.

Sed, ili ne havas la rolon devigi la aliajn sekvi regulojn.

Ekzemple, se unu religio malpermesas trinkadon de alkoholo, ĉu vi vere pensas ke ĝi devas submeti ĉiujn najbarojn same ne trinki alkoholon ? Tio estas nur ekzemplo. Vi povas imagi multajn aliajn.

Kelkaj dirus al mi ke tio estas eŭropa vidpunkto, okcidenta. Sed, ne estas la vero. Tio estas universalajo, sankciita tra la Universala Deklaro pri la Homaj rajtoj.

Vivi kune kaj apude, diverse kaj respektplene, tio devus esti la universala regulo. Krom por kelkaj fanatikuloj, tio aperas en multaj religioj aŭ komprenoj de la mondo.

Sed vivi apude kaj kune supozigas reciprokan konon, respekton eĉ estimon. Kaj tio postulas strebon.

La homoj devas strebi ekkoni la kulturon, la religion, la filozofion de la najbaro proksima kaj de la homo pli fora. Tio estas la celo de la interreligia dialogo. Konstrui unu saman komprenon de la mondo kondukus al nova epoko de sufero kaj subpremo. Oni ne povas trudi sian mondon al la najbaroj aŭ al la foruloj.

Efektive religio estas persona sinteno, rigardo al la mondo, agado en la mondo. Neniu povas devigi ion tiurilate.

Sed religio estas ankaŭ tiu rigardo al la mondo kiu ebligas kompreni, konsenti, agadi, do partopreni en la socia vivo.

Se religio ne plu estas tiu ligo de la tuta socio, ĝi tamen restas tio kio ligas la anojn al la ceteraj kunhomoj.

Religio estas, kiel aliaj filozofiaj skoloj, relegado de nia mondo, de nia socio, por bona kaj respektplena kunvivado. Tamen tio eblas nur kiam oni almenaŭ iom konas la aliajn religiojn, ideojn.

La interreligia dialogo estas la kondiĉo de paca komuna vivo en niaj socioj.

Dankon pro via atento.